

שהציץ אינו נמצא על מצח הכהן גדול, ואי אפשר להביא קרבן בטומאה (חז"א א"ח כד לדף לד, א ד"ה ויש).

אַלְמָא אִין זְרִיעָה לְהַקְדֵּשׁ, ואין לומר שכוונת ריש לקיש שפסולים משום היסח הדעת [כשיטתו שהיסח הדעת הוא פסול הגוף], כיון שנקט לשון 'טמאים', ואם הפסול משום היסח הדעת, היה צריך לומר לשון 'פסולים' ולא 'טמאים' שהרי נזרעו ופקעה מהם הטומאה (צל"ח). ויש שפירש, שממי החג שנטמאו אינו מסיח דעתו, כיון שיכול להשיקם ולטהרם, ובהכרח שהפסול הוא משום שאין זריעה להקדש רק לגבי זה שהמים עצמם טמאים, על הצל"ח).

הָכָא נִמֵּי אִין זְרִיעָה לְתַרומָה, והשתילים טמאים ואסורים באכילה, אבל אינם מטמאים אוכל אחר, כמבואר במשנה שהובאה לעיל (ע"א) שרק לגבי טומאת עצמם עשו בהם חכמים מעלה ולא לענין לטמא אחרים, ולכן נטהרו מלטמא אחרים (רש"י). והוא הדין בהקדש, שאין זריעה להקדש רק לגבי זה שהמים עצמם טמאים, אבל הם נטהרו מלטמא אחרים (פני יהושע).

וְנָתַן עָלָיו מִיָּם חַיִּים אֶל כָּל שֶׁתָּהָא חַיִּיתָן בְּכָל יוֹכֵי, שמי חטאת מתקדשים בשני שלבים, בתחילה נותנים מים בכלי לשם מי חטאת, ואחר כך נותנים אפר פרה אדומה לתוך המים שבכלי ומקדשים את המים בקדושת מי חטאת. ואף שהמים אינם קדושים עדיין בקדושת מי חטאת כל זמן שלא נתנו לתוכם את האפר, מכל מקום כיון שיש בכך הכנה לקדושה, עשו חכמים מעלה בהם שלא ימלא מים בכלי זה ויערה אותם לכלי אחר ובו יקדש את מי החטאת, אלא באותו הכלי שמילא בו את המים, יקדש בו את מי החטאת. ואם כן יש לפשוט מזה שהוא הדין לגבי המעלה שאמרו חכמים שאין השקה להקדש, שנאמרה גם בקדושת פה אפילו שאין בה עדיין קדושה גמורה עד שתתקדש בכלי (אור חדש ודבר שמואל ע"פ רש"י, ומיושבת קושיית המהרש"א כיצד מוכח שאין השקה אף בקדושת פה).

[ואף שמבואר במשנה (פרה ז, א) שמי חטאת שהעביר אותם לכלי אחר וקידשם כשרים (קושיית תוס' רבנו פרץ), זהו משום שהמעלה היא רק לכתחילה, אבל בדיעבד יכול לקדש מי חטאת גם אם המים עברו לכלי אחר (תפארת ישראל בועז שם א, וראה שם שלדעת הרמב"ם מותר לכתחילה לקדש בכלי אחר). ויש שפירש, שרק אם מילא מים שלא לשם קידוש מי חטאת אסור להעבירם לכלי אחר, אבל אם מילא מים לשם קידוש מי חטאת, יכול להעבירם לכלי אחר (ועלת שלמה זבחים כה, ב ד"ה ברש"י ד"ה חבית)].

ויש מפרשים את הלימוד של רבא ממי חטאת, שמלשון הפסוק 'מים חיים אל כלי' לומדים שמדובר כאן שהמים שבכלי מחוברים הם למעין על ידי השקה, וממה שכתבה התורה לשון 'ונתן', משמע שדינם כתלושים שמקבלים טומאה אפילו בזמן שהם מחוברים למקוה, ולמדנו מזה שמדאורייתא אין השקה [זריעה] להקדש, והוא הדין שתקינן חכמים מעלה זו בתרומה, שאינה נטהרת בזריעה (תוס' רא"ש ו"ר פ"ה ט, ג, ויע"ז בתוס' כאן).

בְּדָם וּבִבְעָלִים תַּעֲבוֹר צוֹרְתָן וְיוֹצֵאֵין לְבֵית הַשְּׂרִיפָה, והטעם שלא מעמידים את הברייטא של פסולי חטאת העוף, בעוף שנפסל בדם ובבעלים שטעון עיבור צורה כמבואר בברייטא כאן, כיון שלאחר שזרקו את העוף ללול, הוא נפסל גם משום היסח הדעת, ויכול לשורפו ללא עיבור צורה גם אם נפסל בדם ובבעלים (תוס' בע"א), אבל ברייתא זו שמצריכה עיבור צורה בדם ובבעלים, מדברת כשלא זרקו את הקרבן ולא הסיחו דעת ממנו (שפת אמת); מקדש דוד מז, ד, וראה בשפת אמת שם שביאר אופן אחר בדעת רש"י. ויש שפירש, שבחטאת העוף לא שייך פסול של דם ובעלים, שפסול דם שייך רק בבהמה שהוא מזה את הדם מכלי, אבל בעוף כיון שהוא מזה את הדם מהעוף עצמו, אם נשפך הדם זה נחשב 'פסול בגופו' ואין צריך עיבור צורה, ופסול בעלים שייך רק בקרבן פסח ובקרבן נזיר, ולא בשאר קרבנות (תוס' רא"ש).

נִפְסַל בְּטָבֹול יוֹם, ואף שמבואר לעיל (ע"א) שתרומה שנטמאת מסיח דעתו ממנה, ואם כן מלבד פסול טומאה יש כאן גם פסול של היסח הדעת, ועל היסח הדעת אין ריבוי ציץ, מכל מקום כיון שההיסח הדעת בא בגלל הטומאה, כשם שהציץ מרצה על הטומאה כך הוא מרצה על היסח הדעת שבא בגלל הטומאה (מהרש"א לעיל ע"א ד"ה תורה ל"ל). ויש מפרשים, שאין הכרח שבכל טומאה יש היסח הדעת, אלא מצוי הוא שאדם מסיח דעתו מדבר טמא, אך כאן מדובר שגם לאחר שנטמא לא הסיח דעתו ממנה, ולא נפסל בהיסח הדעת (ראש יוסף; חז"א א"ח כד לדף לד, א ד"ה שם בגמ') ויש שפירש, שבקדשים שנטמאו ודאי שאינו מסיח דעתו מהם, שהרי הציץ מרצה על טומאה, ויכול לזרוק את הדם, ורק תרומה שנטמאה מסיח דעתו ממנה (משמרות כהונה לעיל ע"א ד"ה למה ל').

תָּרִי וְנוֹנֵי טָמֵא, שנאמרו כאן שני סוגים של טומאה, אם נטמא ממש הוא מטמא גם אחרים, אבל אם נפסל בטבול יום אינו מטמא אחרים (תוס' רי"ד).

בְּכָלֵי טַפְּשָׁאֵי מִשּׁוֹם דִּיתְבִּי וְכוּ', ורבי ירמיה אמר כן לשיטתו בסנהדרין (כד, א) שהפסוק (איכה ג, ו) 'במחשכים הושיבני כמותי עולם' נאמר על תלמוד בבלי, כיון שטעמי הברייטות לא היו ברורים לחכמי בבל כשם שהיו ברורים לחכמי ארץ ישראל. ומצב זה היה קיים רק בימי רבה ורב יוסף ואב"י ורבה, שהיו טרודים מחמת גזירות שמו, אבל לאחר מכן התגברה התורה בבבל (ריטב"א יומא נז, א ד"ה משום, ע"פ הרמב"ם בתשובה תלז).

אֲמַרְיתוֹן שֶׁמֶעֱתָתָא דְּמַחֲשָׁכוֹ, ולמסקנת הגמ', שתילי תרומה אינם נפסלים פסול הגוף בהיסח הדעת, ורק משום מעלה שעשו בהם לא מועילה להם זריעה, כיון שאין הכרח לכך שלאחר שנטמאו, מסיח דעתו מהם (חז"א א"ח כד לדף לד, א ד"ה שם בגמ', וראה עוד מוגיני שלמה לעיל ע"א ד"ה פסול).

מִי הָהָא שֶׁנִּטְמָאוּ וְכוּ' – ומדובר כאן בשבת שבתוך החג שאינו יכול למלאות מים חדשים ממעין השילוח (רש"י). ואף שטומאה הותרה בציבור ויכול לנסך גם מים טמאים, מכל מקום מדובר כאן